

έλαχθη παραλόγως οὐχὶ ἡ πληθυντικὴ δοτικὴ «Μεγάροις» εἰς δηλωσεῖ τῆς ἐν τόπῳ σχέσεως, κατὰ τὸ «Δελφοῖς» τὸ «Ἀθηναῖς» κλ. ἀλλ' ἡ ἐνικὴ «Μεγάρῳ» · β') διεκτὶ ὁ τόνος τοῦ προπαροξύτονου «Μέγαρου» κατεβιβάσθη παρὰ τοὺς κοινοὺς περὶ τονώσεις κανόνας οὐχὶ εἰς τὴν παραλήγουσαν ὡς ἔδει («Μεγάροις») ἀλλ' εἰς τὴν λήγουσαν «Μεγαροῖς» · γ') εἰ δὲ ὁ τόνος εἶναι ὁ τὴν δοτικὴν κατ' ἐξοχὴν σημαίνων σχέσιν, διεκτὶ καὶ τοῦ «οἰκος» ἡ δοτικὴ «οἰκῳ» δὲν ἔγινεν «οἰκοῖς» ὡς ἡ «Μεγάρῳ Μεγαροῖς» καὶ ἡ «Φελήρῳ Φαληροῖς» (Φιλολογικαὶ Ὑποτυπώσεις σελ. 314—315). Ισχυρίζεται πρὸς τούτοις ὁ Κοραῆς ὅτι τὸ «παραυτά» η «πάραυτα» εἶναι ἀντὶ τοῦ «παρ' αὐτά» δηλ. τὰ πράγματα· ἀλλὰ πιθανώτερον ὅτι λαγθάνει ἐγταῦθα ἐπίβρομα αὗτα, ὥπερ, περισωθὲν ἐν τῷ πάραυτα, ἔχει μπόριγησιν ἐν τῷ αὐτίκα· τὸ αὗτα εἶναι ἐσχηματισμένον δημολόγως εἴτα, καὶ ὡς ἔπειτα οὕτω καὶ πάραυτα (αὗτόθι, σελ. 343).

Τῶν προμηγμονευθείσων ἀνωμαλιῶν οὐδὲ οἱ σύνδεσμοι ἔμειναν ὀπηλλαγμένοι. Τὰ μόρια "Οτι, Διὸ, Διότι, Οὔνεκα, Τούνεκα, ὅτινα κατὰ τὸν φρόνιμον Ἀπολλώνιον εἶναι τὸ μὲν ἀπρόθετος αἰτιατικὴ, τὰ δὲ ἐμπρόθετοι αἰτιατικαὶ η γενικαὶ, κατέταξεν ὃνευ ἀνάγκης ὁ Θεόδωρος εἰς τοὺς συνδέσμους, ἐπειπὼν, ὅτι καὶ τὸ ἀπλοῦν ἔνεκα ἐν τῇ «ἔνεκ' ἀρητῆρος» εἶναι αἰτιολογικὸς σύνδεσμος καίπερ γενικῇ συντασσόμενος. Ἀλλ' οἱ γελοιότατοι τῶν συγδέσμων εἶναι κατὰ τὸν Κοραῆν οἱ παραπληρωματικοὶ αληθέντες ὑπὸ τῶν χαριέντων γραμματικῶν, οἵτινες ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ ἀγγιγουστάτου ἀπάντων τῶν ἐθιγῶν ἀνεκάλυψαν μόρια ἐναντία μὲν αὐτῇ τῇ φύσει τῆς γλώσσης καθόλου, ἀπαντῶντα δὲ ἐν οὐδεμιᾷ ἀλληγορίᾳ οὔτε τῶν ἀρχαίων οὔτε τῶν νέων γλωσσῶν. Οἱ συθρωποι, οἱ τὰς λέξεις ὡς σημεῖα τῶν ἐννοιῶν ἐπινοήσαντες, οὔτε γρείαν οὔτε δύναμιν εἶχον νὰ ἐπινοήσωσι μόρια σύνδεσμος οὐδεμίαν ἐμφαίνοντας ἔννοιαν. Καὶ οἱ παραπληρωματικοὶ σύνδεσμοι, οἱ οὕτω δηθεν αληθέντες «ἀπὸ τοῦ τὴν φράσιν παραπληροῦν η μέτρου η κόσμου χάριν» σύνδεποτε παρακληθάνονται χάριν μέτρου η κόσμου ὃνευ τοῦ εἰκονίζειν μέρος τι τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου τῆς ψυχῆς. Ἐπειδὴ λοιπῶν καὶ τῶν παραπληρωματικῶν συγδέσμων ἔκαστος ἔχει λίθιν δύναμιν καὶ σηματίαν, ὕρειλον νὰ δημιύωσι μὲν εἰς τὴν κατηγορίαν οἱ ταῦτα σημεῖα, καὶ ταῦτα δύναμις, νὰ ταχθῶσι δὲ εἰς εἶδη χωριστὰ οἱ μὴ συμφωνοῦντες πρὸς ἄλλο τι εἶδος καὶ παντάπασι νὰ ἐξαλειφθῇ ἐκ τῶν συγδέσμων καὶ τῆς γλώσσης τὸ γελοῖον δημιουρα τῶν παραπληρωματικῶν. Τούτου γενομένου, σὲ μαθητὴν

ἀπαλλασσόμενοι ψευδῶν καὶ ἀλλοκότων ἐνοιῶν καὶ ἀκριβοῦντες τὴν ἀληθῆ δύναμιν καὶ χρῆσιν τῶν μορίων τούτων, θὰ καθίσταντο ἵκαιοι νὰ διακρίνωσι τοὺς δοκίμους συγγραφεῖς ἀπὸ τῶν συγγραφάντων κατὰ τὴν παρακμήν τῆς γλώσσης, τούτους δὲ πάλιν ἀπὸ τῶν ὅστερον ἔλληνιστῶν. Παρὰ μὲν τοῖς πρώτοις οὐδεὶς ἀπαντᾷ οὔτε σύνδεσμος ἀνευ ὀρισμένης σημασίας, οὐδὲ ἔτερον λόγου μέρος παραπληρωματικόν· πολλοὶ τῶν δευτέρων, ἀγνοοῦντες τὴν κυρίαν τῶν μορίων δύναμιν, ἐχρήσαντο αὐτοῖς κόσμου μὲν χάριν ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, μέτρου δὲ χάριν ἐν τῷ λόγῳ τῷ ποιητικῷ. Τῶν δὲ τοτέρων οἱ πλεῖστοι παραπληροῦσιν ἥτοι παραγεμίζουσι καὶ μαγειρεύουσιν ἀνοστα, βάρβαρα, ἀλλόκοτα, ξύλους καὶ λίθους παραγεμίστα συγγράμματα. Τὰ ὑπὸ τοῦ Κοραῆ περὶ τῶν παραπληρωματικῶν συνδέσμων γεγραμμένα εἶναι κατὰ μέγα μέρος δρθά, ἀλλὰ τὸ πταισμα ἀπόκειται ἴδιας εἰς τοὺς γραμματικοὺς τοῦ Βυζαντίου, οἵτινες μωρῶς καὶ ἀνεπιτηδείως ἥρμηνευσαν τὰ παραγγέλματα τῶν ἀρχαιοτέρων δοκίμων γραμματικῶν. Ὁ Ἀπολλώνιος λέγει ῥητῶς δτι δὲν εἶναι ἀληθὲς «ὦς τινες ὑπέλαβον, μόνον αὐτοὺς (τοὺς παραπληρωματικοὺς συνδέσμους) ἀναπληροῦν τὸ κεχηγὸς τῆς διανοίας» εἰ καὶ ἀφ' ἔτέρου αὐτὸς δ. Ἀπολλώνιος διδάσκει ἀλλαχοῦ δτι οἱ παραπληρωματικοὶ σύνδεσμοι ἔσχον τὴν δινομασίαν ἐκ τοῦ κοινοῦ πᾶσι καὶ ἴδιαζοντος πλεονασμοῦ.

Ἐλέγξας δ Κοραῆς τὰς ἀτεχνίας τοῦ τεχνολογικοῦ, καταδεικνύει τὸ σφαλερὸν καὶ τὸ ἀμέθοδον τοῦ συντακτικοῦ καὶ τῆς τούτῳ παρομαρτούσης θεματογραφίας, ὁρθῶς παρατηρῶν, δτι οὔτε δ μαθητὴς θεματογραφεῖ ἥτοι οἰκοδομεῖ ἀναμαρτήτως, οὔτε δ διδάσκαλος χειραγωγεῖ ἀκινδύνως, δταν ἀμφότεροι ἀγνοῶσι τὴν ὄλην, ἐξ ἣς τὸ θέμα οἰκοδομεῖται. Οὐδεμίαν λ. χ. δρθὴν χρῆσιν τῶν μέσων ῥημάτων ἡ τῶν παραπληρωματικῶν συνδέσμων ποιεῖται δ διδαχθεὶς, δτι ἐκεῖνα μὲν ἐμφανίουσιν δτὲ μὲν ἐνέργειαν, δτὲ δὲ πάθος, οὔτοι δὲ δυνατὸν νὰ παρεμβάλλωνται αὐτογνωμόνιας εἰς οἰονδήποτε μέρος τῆς περιόδου. Ἐν πρώτοις ἀποδοκιμάζεται ἡ προσηγορία τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Ἐπειδὴ ἡ σύνταξις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἡ τοιαύτη τις τῶν τοῦ λόγου μερῶν πρὸς ἀλληλα συμπλοκή, ἐξ ἣς προκύπτει σημαντικὸς λόγος αὐτοτελῆς, οὐδαμῶς οὐδὲν πρέπει νὰ ἀπαντᾷ ἐν τούτῳ ἀπόδλυτον ἥτοι χωριστὸν καθ' ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ ἀσύνδετον· εἰ δὲ μὴ, θὰ ἥτο τὸ αὐτὸν καὶ λιθάριον ἡ ξύλον οἰκοδομῆς ἀσύνταχτον πρὸς τὴν λοιπὴν αὐτῆς ὄλην. Ἐὰν τοῦτο ὑποτεθῇ χαμαὶ ἐδρίμμενόν, τότε δὴ καὶ ἐγγύτατα τῆς οἰκοδομῆς δν, δὲν νομίζεται συστατικὸν αὐτῆς μέρος· ἐὰν τούναγτίον ἥναι μέρος

τῆς οἰκοδομῆς, ὑπάρχει ἀναγκαίως συνδεδεμένον πρὸς αὐτὴν καὶ οὐχὶ ἀπόλυτον. Ἐκ ταύτης δρμώμενος τῆς ἀρχῆς ὑπολαμβάνει ὁ Κοραῆς τὰς λεγομένας γενικὰς ἀπολύτους οὐχὶ κυρίως ἀπολύτους, ἀλλ' ἐλλειπτικὰς προθέσεως· ἐμπεδοῦ δὲ τὴν θεωρίαν αὐτοῦ, δῆμα μὲν συγχρένων ἐλλιπεῖς φράσεις πρὸς ἄλλας δόμοις εἰδεῖς φράσεις ἀνελλιπεῖς, δῆμα δὲ μεθερμηνεύων τὴν αὐτὴν φράσιν εἰς τὴν καθωμιλημένην, ἡς διὰ τοῦτο κηρύσσει τὴν μελέτην ἀναγκαιοτάτην. Ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ λοιπὸν τὸ «Δαρείου βασιλεύοντος» ἔκφέρει δὲ Ἡρόδοτος σχεδὸν πάντοτε μετὰ τῆς ἐπὶ «ἐπὶ Δαρείου βασιλεύοντος». ἐν δὲ τῇ καθωμιλημένῃ τὸ «χρυσοῦ λαλοῦντος ἀπας ἀπρακτος λόγος» ἐρμηνεύεται ἡ κατὰ τὴν χρονικὴν σημασίαν τῆς ἐπὶ, πόταν δὲ χρυσὸς λαλῇ» ἡ κατὰ τὴν τοπικὴν «ἔμπροσθεν τοῦ λαλοῦντος χρυσοῦ», ἡ μετὰ τῆς ἐνεκα ἡ χάριν «διὰ τὴν λαλίαν τοῦ χρυσοῦ» κατὰ τὸ δημητρικὸν «χάριν Ἐκτορος ὀτρύναντος», ἡ καὶ παθητικῶς «ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ λαλοῦντος γίνεται ἀπρακτος ἀπας λόγος». διότι κατὰ τοὺς κανόνας τῆς φυσικῆς συντάξεως κατασκευάζεται καὶ ἡ ἀντίστροφος ἐνεργητικὴ πρότασις «δὲ χρυσὸς λαλῶν ἀπρακτον ποιεῖ πάντα λόγων». Ωσαύτως ἐν τοῖς παραδείγμασι «σωῦ διδάσκοντος ἐγὼ μηνθάνω» λείπει ἡ παρά· «Θεοῦ θέλοντος καὶ ἐπὶ φίππος πλέοις», ἡ μετά. Ἀλλαὶ δὲ νομίζομεναι γενικαὶ ἀπόλυτοι εἶναι γενικαὶ κατητικαὶ· «ἀνδρὸς κακῶς πράσσοντος ἐκποδῶν φίλοι» ἦτοι «οἱ φίλοι τοῦ κακῶς πράσσοντος ἀνδρὸς γίνονται ἐκποδῶν» ἡ καὶ «οἱ φίλοι γίνονται ἐκποδῶν τοῦ κακῶς πράσσοντος ἀνδρός». Καὶ αἱ λεγόμεναι δὲ γενικαὶ διατεκτικαὶ εἶναι ἐλλειπτικαὶ προθέσεως, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς καθωμιλημένης «οἱ εὖ φρονοῦντες τῶν ἀνθρώπων» ἦτοι «δοις ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἔχουσι φρόνησιν». Τελευταῖον ἐν τοῖς παραθετικοῖς τῶν ἐπιθέτων, δτινα συνήθως συντάσσονται γενικῇ, ἡ τῆς προθέσεως ἀπουσία οὔτε τὴν φύσιν αὐτῶν ἀλλάσσει, οὐδὲ δικαιολογεῖ τὴν ἀγνοιαν τῆς ἀρχαιοτάτης αὐτῶν συντάξεως, διότι δὲ Ἡρόδοτος ἔγραψεν «εὐειδεστάτην ἐκ πασέων», «καλλίστους ἐκ τῶν πάντων», «ἡ τυραννίς πρὸ ἐλευθερῆς ἀσπαστότερον». Διὰ παρατήσιων παραδειγμάτων πειρᾶται νὰ ἀποδεῖξῃ δὲ Κοραῆς, δτι αἱ κατὰ τοὺς γραμματικοὺς παθητικαὶ, αἵτιολογικαὶ, δόμοιωματικαὶ, δργανικαὶ δοτικαὶ εἶναι ἐλλειπτικαὶ τῆς ὑπὸ, σὺν, ἐν, κλ. Ἡ δὲ καλουμένη δοτικὴ χαριστικὴ εἶναι μὲν καὶ αὐτὴ ἐλλειπτικὴ, οὐχὶ προθέσεως, ἀλλὰ μετοχῆς, τῆς χαριζόμενος, ὡς μαρτυρεῖ καὶ τὸ δνομα αὐτῆς· «διδάσκωσι τὸν Νικόλαον» ἦτοι «διδάσκω χαριζόμενός σοι τὸν Νικόλαον». Ἀλλ' ἡ ἀπόφασις

τοῦ Κοραή ὅτι ἡ γενικὴ ἀπόλυτος ἐξήρηται ἐκ σεσιγημένης προθέσεως φωρᾶται ἐπὶ πολλῶν περιπτώσεων σῆμας ἀτάρεκτος. Οἱ πλεῖστοι τῶν γενικῶν γραμματικῶν διοξαζουσιν ὅτι ἡ γενικὴ ἀπόλυτος παρεισέφρησε τὸ γένος καὶ κατὰ μικρὸν εἰς τὴν ἑλληνικὴν, ὅτε ἐν ταύτῃ ἔρχεται βαθμηδὸν ἐκλείπουσα ἡ ἀφαιρετική· τούτων ἔνεκκ, ἀνταναγγεῖται ἐν πολλοῖς πρὸς τὴν ἀπόλυτον τῶν Λατίνων ἀφαιρετικήν. Τὴν ἀρχὴν αὐτῆς καὶ τὴν κατὰ μικρὸν ἴστορικὴν ἀνάπτυξιν διηγεῖται τοῦ πατέρος Ὁμήρου. ‘Ο καθηγητὴς Teutsch, δὲ τῷ 1882 ἐκδοὺς ἀξιόλογον περὶ γενικῆς ἀπόλυτου διατριβὴν, λέγει ὅτι τὴν γένεσιν τῆς γενικῆς ἀπόλυτου ζητητέον ἐν τῇ φύσει τῆς μετοχῆς μᾶλλον ἢ τῆς πτώσεως, ὅπερ εἶναι ἀληθέστατον. ‘Ἄν ψυχὴ τοῦ λόγου εἴναι ὅνεμα καὶ ἕγμα, ὅπεραν σπουδαῖον μέρος λόγου ἀποβάλλει ἡ διάρματος καὶ ἕγματος καὶ γενικῆς μετοχῆς, καὶ διπόσον σπουδαιότερον, ὅταν ἐξενεχθῇ διὸ γενική, τῆς φραστικωτάτης καὶ μάλιστα πολυτημάντου τῶν πτώσεων. ‘Η ἰδιότητα τῆς μετοχῆς γὰρ ἔχει ῥηματικὴν ἔννοιαν καὶ διοματικὸν τύπον, ἐπήγεγκτε τὴν ἐξωτερικὴν, τὴν κατὰ τὸ φάσιν ἐξάρτησιν τῆς μετοχῆς ἀπὸ τῆς κυρίας προτάσεως· ἀλλὰ καὶ ἔνεκα τῆς ῥηματικῆς φύσεως διέσωσεν ἡ μετοχὴ οὐ μόνον τὴν ἴκανότητα ἀλλὰ καὶ τὴν αλίστην γὰρ ἀκρατίᾳ αὐτοτελῶς καὶ ἀπολύτως ἀπάσας τὰς δυνατὰς σχέσεις. Κατὰ δὲ τὸν ἄγγλον καθηγητὴν Μόνρο, τὸν συγγράψαντα τὴν ἀρίστην «ὅμηρικὴν γραμματικὴν» (1882), ἡ γενικὴ ἀπόλυτος εἴναι οὐχὶ ἢ παλαιὸν ἀφαιρετικὴ πτῶσις (ὡς ἐν τῇ λατινικῇ), ἀλλ᾽ ἀπλῶς ἐπέκτασις μᾶς τῶν πολλῶν γρήσεων τῆς γενικῆς πτώσεως, πιθανώτατα τῆς χρονικῆς. Καὶ ἡ περὶ χριστικῆς δοτικῆς παρατήρησις τοῦ Κοραή, εἴναι οὐδὲν ἡττον μονομερῆς, διότι οὐδαμῶς δύναται τις γὰρ ἐρμηνεύσῃ πάσας τὰς χαριστικὰς δοτικὰς, ὑπονοῶν ἐξωθεν τὴν μετοχὴν χαριζόμενος.

‘Οξύτερον δὲ Κοραής κατακρίνει τοὺς γραμματικοὺς ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τῶν σολοικισμῶν. Κατὰ τοὺς Στωΐκους, σολοικισμὸς εἴναι λόγος ἀκαταλλήλως συντεταγμένος· πρὸς δρθῆν δὲ τοῦ δρισμοῦ κατάληψιν, διασφητέον πρῶτον τί νομίζεται ἀκαταλληλον ἐν ταῖς γλώσσαις. Κατὰ τοὺς θεμελιώδεις καὶ φυσικοὺς τῶν γλωσσῶν κανόνας, λέξεις δεκτικαὶ γενῶν, ἀριθμῶν καὶ πρόσωπων συντάξεις καλεῖται καταλληλος, ἡ δὲ ἐναντία ἀκαταλληλος ἦτοι σολοικισμός. Οὕτω δὲ ἐξεταζομένου τοῦ καταλλήλου, οὐδεὶς τῶν δοκίμων συγγραφέων ὑπάρχει οὐ σολοικίζων, οἱ δὲ σολοικισμοὶ δέοντα γὰρ ζητηθῶσιν οὐχὶ ἐν Σόλοις τῆς

Κύπρου ή τῆς Κιλικίας, ἀλλ' ἐν Ἀθηναῖς. Παρὰ τὴν ἀκαταλληλίαν τῆς φύσεως ὅμως ὑπάρχει καὶ ἀκαταλληλία χρήσεως, ἡ ἀκόλουθος. 'Οσάκις πεπαιδευμένη ἔθνους μερὶς ἐπιχειρεῖ νὰ προβιβάσῃ εἰς τελειότητα τὴν γλῶσσαν, καθαίρει αὐτὴν ἀπὸ τῶν ἀκαταλληλιῶν· ἐπειδὴ δὲ πρέπει καὶ ἐν τῇ καθάρσει νὰ τηρηται μέτρον τι, οἱ λόγιοι γομοθέται τῆς γλώσσης καταλείπουσιν ἀκαταλληλίας τινάς, ἐξαιρέσεις τῶν φυσικῶν κανόνων· ταύταις δὲ προσθετέον δσας προσλαμβάνει ἀναρμοστίας ἡ γλῶσσα καὶ ἀφ' οὗ τελειωθῇ, διὰ τὴν φυσικὴν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν μεταβολὴν αλιστιν, ἥτις τοσούτῳ σφοδροτέρᾳ ἀποβαίνει, δσῷ μᾶλλον περίεργον καὶ εὔαίσθητον ἔχει τὸ ἔθνος τὴν ψυχήν. Τοιαῦται ἐξαιρέσεις καὶ μεταβολαί, ἔμα κυρωθεῖσαι ὑπὸ τῆς χρήσεως τῶν δοκίμων συγγραφέων, παύονται σύσαι ἀκαταλληλίαι καὶ σολοικισμοὶ, γίνονται δὲ μᾶλλον ὠραῖσμοὶ τῆς γλώσσης καὶ κανόνες τοῦ ὄρθως λαλεῖν καὶ γράψειν, τούλαχιστον ἐπὶ τινα χρόνον, ἀχρις οὗ μεταβῇ ἡ γλῶσσα εἰς ἄλλην περίοδον ἢ μείζονος τελειώσεως ἢ ἀναποδράστου παρακμῆς καὶ φθορᾶς. Οὐδεὶς οὐδεινὸς ἔθνους συγγραφεὺς πρέπει νὰ καληται σόλοικος, ἀν μὴ πρῶτον ὄρισθῇ ἡ τοῦ χρόνου περίοδος, καθ' ἥν ἐγένετο χρῆσις τῆς παραβαίνομένης καταλληλίας. Ταῦτα διὰ μακροτέρων προέταξεν ὁ Κοραχῆς, ὅπως δείξῃ, ὅτι ὄρθην γραμματικὴν δύναται νὰ συντάξῃ μόνος ὁ ἐξερρὼν τὴν φιλοσοφικὴν τοῦ προφορικοῦ λόγου γραμματικὴν, ὁ κατεκμαθὼν τὴν φύσιν τῆς γλώσσης καθόλου θεωρουμένης, ὁ ἀκριβώσας τὴν ἔννοιαν ἔκαστου τῶν μερῶν τοῦ λόγου, καὶ ἀκριβῶς ὄρισας πρότερον τὴν χρονικὴν περίοδον, ἥν ἐπιχειρεῖ νὰ προβάλῃ ὡς τῆς γλώσσης κανόνα. 'Ο Θεόδωρος ἐν τῷ περὶ σολοικισμῷ κεφαλαίῳ ἀναφέρει ἐν παράδειγμα σολοικισμοῦ ἐκ τοῦ Μενάνδρου, ἔτερον ἐκ τοῦ Ἡσιόδου, πέντε δὲ καὶ εἴκοσιν ἐκ τοῦ Ὁμήρου· τὸν θεῖον, μέγαν καὶ ἀμίμητον ποιητὴν κατακρίνει ὡς σολοικότατον ἥτοι ἀμαθέστατον τῆς ἴδιας γλώσσης γραμματικὸς τῆς πευτεκαιδεκάτης ἔκατονταετηρίδος! 'Αλλ' εἰς τοιαύτην βλασφημίαν οὐδέποτε, κατὰ τὸν Κοραχῆν, θὰ προέβαινεν ὁ Θεόδωρος, ἀν διέκρινε τοὺς χρόνους τοῦ Ὁμήρου καὶ τοὺς τῶν ἀττικῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων, ἐχώριζε δὲ εἰς ἐξαιρετον κεφαλαίων τὰ τῆς ὄμηρικῆς γλώσσης ἴδιωματα συντάσσων παράρτημα γραμματικῆς ἥτοι ἄλλην γραμματικὴν ἐπιγραφούμενην Ὁμηρικήν. "Ωφειλε νὰ ἐγθυμηθῇ, ὅτι ἐν διαλείμματι τοσούτων αἰώνων τῶν ἀδυνάτων ἥτο γὰ μείνῃ ἡ γλῶσσα ἀναλοίωτος, ταύτης δὲ ἡ ἀλλοίωσις ἐξ ἀνάγκης ἥλλοιωσε τὴν γραμματικήν, οἱ δὲ λεγόμενοι διηγητικοὶ σολοικισμοὶ ἦσαν κυρίως ἴδιωματα τῆς

γλώσσης, κανόνες τῆς γραμματικῆς τῶν ὄμηρικῶν γρόνων, οὓς δὲ παραβαίνων θὰ ἐκρίνετο δικαίως σόλοικος καὶ ἀμαθῆς τῆς ἴδιας γλώσσης. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀκολουθησεν δὲ "Ομηρος εἰς τὴν αὐτὴν χρήσιν καὶ εἰς τοὺς αὐτοὺς κανόνας, οὓς θὰ εύρισκομεν παρὰ τοῖς συγχρόνοις αὐτοῦ καὶ τοῖς συμπολίταις ποιηταῖς, ἐν τὰ ἔργα τούτων μὴ ἡφαντίζονται πότε τοῦ γρόνου. "Αν οἱ ἀττικοὶ ποιηταὶ καὶ διὰ τὸ πρὸς τὸν "Ομηρον σέβας καὶ διότι ἡ διαλεκτας αὐτῶν διεφύλαξε πλεῖστα τῆς δημηρικῆς διαλέκτου, ἐμιμήθησαν τὰ σχῆματα τῆς ποιήσεως ἐκείνου, καὶ τούτων τὰ σχῆματα δέον νὰ καλῶνται οὐχὶ σολοικισμοὶ, ἀλλ' ἀρχαῖσμοί. 'Ολιγον καὶ οὐδὲν ὥφελεῖ δὲ Θεόδωρος συγχέων σχῆμα καὶ σολοικισμὸν ὅπως διορθώσῃ τὴν ἀτοπίαν τοῦ προμηγμονευθέντος κεφαλαίου. Τὰ σχῆματα εἶναι μὲν συντάξεις ἀνώμαλοι, στηρίζονται δὲ εἰς τὴν σύμφωνον χρῆσιν τῶν δοκίμων συγγραφέων· οἱ δὲ σολοικισμοὶ εἶναι καὶ αὐτοὶ συντάξεις ἀνώμαλοι, ἀλλὰ δὲν στηρίζονται εἰς τὴν χρῆσιν τῶν συγγραφέων. Καὶ σχῆματα μὲν ἀπαντῶσιν ἐν ἀπάσαις ταῖς γλώσσαις, σπανιώτερα παρὰ πεζογράφοις, συχνότερα παρὰ ποιηταῖς· καὶ σολοικισμοὶ δὲ ἀπαντῶσιν ἐν ἀπάσαις ταῖς γλώσσαις, ὅταν μάλιστα αὗται παρακμάζωσι καὶ γίνωνται οἵονεὶ προοδοποίησις τῆς μελλούσης τῶν ἔθνων βαρβαρότητος. "Η ἀσυντάξια τῆς γλώσσης ἀκολουθεῖ εἰς τὴν ἀσυντάξιαν τῶν ἔννοιῶν· δὲ ἐθιζόμενος νὰ καταφρονῇ τῶν κανόνων τῆς γραμματικῆς, ταχέως θὰ καταφρονήσῃ καὶ τῶν κανόνων τῆς λογικῆς· ἀμαδὲ εἰσδύσης τῆς ταραχῆς εἰς τὰς κεφαλὰς, καταφέρεται ὡς κύλινδρος τὸ ἔθνος ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς δόξης εἰς τῆς ἀδοξίας τὸν βυθόν. Τότε δὴ 'Ιλιὰς, 'Οδύσσεια καὶ τὰ δράματα τῶν μεγάλων τραγικῶν ὑποχωροῦσιν εἰς τὴν 'Αλεξάνδραν τοῦ Λυκόφρονος, εἰς τοὺς Βωμοὺς καὶ τοὺς Πελέκεις, εἰς τὰς Πτέρυγας καὶ τὰ 'Ωὰ τοῦ Σιμμίου ἢ τοῦ Δωσιάδου, ταῦτα δὲ πάλιν εἰς τὰ 'Αναστρέφοντα, 'Ανακυκλικὰ ἢ Καρκινικὰ ἐπιγράμματα, ἔχρις οὖ τὸ ἔθνος ἀναγκασθῆ νὰ προτιμήσῃ παντελῇ ἀπαιδευσίαν μᾶλλον ἢ παιδείαν, ἢς καρπὸς ἢ μωρία.

Αἱ περὶ θεματογραφίας ὑποθήκαι τοῦ Κοραῆ εἶναι μάλα ἀξιοσπούδαστοι διά τε ἀλλούς λόγους καὶ διότι ἐν τοῖς νῦν γυμνασίοις τῆς Εὐρώπης τὰ γυμνάσματα πρὸς μετάφρασιν ἐχ τῆς οἰαζδήποτε ἐγχωρίου γλώσσης εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν λατινικὴν εἶναι συντεταγμένα καθ' ὅλην καὶ κατ' εἶδος ὅπως δὲοδιμος ἀνήρ ηὔχετο νὰ ρυμισθῇ παρ' ἡμῖν ἢ θεματογραφία ἢ Ἑλληνική. 'Επὶ Κοραῆ οἱ διδάσκαλοι, λαμβάνοντες δῆηγὸν τῆς θεματογραφίας τὰ εἶδη τοῦ ῥήματος κατὰ τὴν

διαίρεσιν τοῦ Λασκάρεως, ἔδιδον τοῖς μαθηταῖς ἐν κωνῇ γλώσσῃ θέμα
τῆς ἐπινοίας αὐτῶν ἡθικὸν ἢ ιστορικὸν, οὐ τινος διπαντα τὰ ῥήματα
ἔδει γὰρ ἀνάγωνται εἰς τὸ πρῶτον εἶδος, τῶν συντασσομένων δηλονότι
αἰτιατικῇ· μετὰ πολλὰς δὲ διορθώσεις καὶ ἀσκήσεις μετέβαινον εἰς τὸ
δεύτερον εἶδος, τῶν συντασσομένων διοτικῇ, καὶ οὕτως ἐφεξῆς. Οἶχοθεν
νοεῖται, ὅτι ἡ μέθοδος αὗτη, παρὰ τὴν ἐκ τῆς μονοτονίας ἀηδίαν, ἀ-
πειργάζετο τοὺς μαθητὰς ταῦτολόγους, λάλους, ἀδιολέσγους καὶ μωρο-
λόγους· αἱ παρὰ τοῦ διδασκάλου δὲ τοσαῦται ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ θέ-
ματος διορθώσεις, **θίσοι** ἦσαν οἱ μαθηταί, οὐδαμῶς οὐδὲν ὠφέλουν, ἀν-
μὴ ἔσπευδεν **διδάσκων** μαθηταῖς αὐτὸς χειραγωγὸν τοῦ ἐπομένου θέματος. "Οτι
δὲ καὶ τοῦ διδασκοντος ἡ θεματικὴ σύνταξις ἦτο ἀποπλάγησις μᾶλλον
ἢ ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ, θὰ διμολογήσωσιν οἱ ἐνθυμούμενοι, ὅτι ἔσον
ὁρθῶς καὶ ἀν συντάτση τις, οὐδέποτε δύγαται γὰρ γράψῃ εὖ καὶ καλῶς
γλῶσσαν, ἐν τῇ δὲ διαλογίζεται, ἥτοι δὲν συμπλέκει τοὺς ακό' ἡμέραν
ἐνδιαθέτους λόγους, πρὶν ἐξενέγκῃ αὐτούς. Εἰς τοὺς ἔχοντας διφθιλιμοὺς
γὰρ βλέπωσιν ἡ τοῦ κακοῦ θεραπεία δὲν ἥτο δυσεύρετος. Ἐκ τῶν δο-
κίμων συγγραφέων ἐραγίζεται ἡ γραμματικὴ τὴν ὑλην ἥτοι τὰ παρα-
δείγματα πρὸς διδασκαλίαν τῆς ὁρθῆς τοῦ λόγου συντάξεως· ἐκ τῶν
αὐτῶν δοκίμων συγγραφέων ὀφείλει καὶ ὁ διδασκαλος γὰρ ἐραγίζηται τὴν
ὑλην τῆς θεματογραφίας, ὅπως οἱ Ἑλλήνες συγγραφεῖς καὶ οὐδεὶς ἔτερος
χειραγωγῶς τοὺς διδασκομένους εἰς τὴν διὸν τῆς ἀρετῆς τοῦ λόγου,
τῆς ἀτυφίας καὶ τῆς μετριοφροσύνης. Μελλων λοιπὸν ὁ διδασκαλος γὰρ
προτείνη τοῖς μαθηταῖς θέμα τι, ἃς μεταφράσῃ κρύφα αὐτῶν ἐκ δοκίμου
συγγραφέως ῥήσεις ἡθικὰς ἢ σύντομον ιστορίαν εἰς τὴν καθωμιλημένην,
ὅπως ἐκεῖνοι πάλιν μετενέγκωσι ταῦτα εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικήν. Ἀφ'
οὗ δὲ διορθώσῃ τοὺς σολοικισμοὺς ἢ βιρβαρισμοὺς ἐκάστου τῶν μαθη-
τῶν, ἃς δεῖξῃ τὸ κείμενον, ὅπως γοήσωσιν αὐτοὶ οὐχὶ πότερος ἔγραψεν
ἀπταίστως τὴν ἀρχαίαν, ἀλλὰ πότερος προσήγγισε πλειότερον εἰς τὴν
δρθότητα τοῦ δοκίμου συγγραφέως. Τοιχύτη παράθεσις καὶ σύγκρισις
μεταφράσεως καὶ κειμένου διδάσκει πρὸς τοῖς ἀλλοις τὴν διαφορὰν τῆς
καθωμιλημένης πρὸς τὴν ἀρχαίαν, ἐκκαλύπτουσα καὶ τὰ τῆς διαφορᾶς
αἴτια. Ἡ βραχεῖα ῥῆσις «ἀγαπῶσιν δλοις ὅχι ἐκείνους, οἵσαι ἀπέκτησαν
μεγαλωτάτην ἐξουσίαν, χρήσιμον εἰς μόνους αὐτοὺς, ἀλλ' οἵσοι ἔγιναν
πολλοτάτων καλῶν αἴτιοι εἰς τοὺς "Ελληνας" παραβαλλομένη πρὸς
τὴν τοῦ Ισοκρατείου κειμένου παρέχει τῷ διδασκάλῳ ἐγδόσιμον

έρμηνεύσῃ τὴν διαφορὰν τοῦ Ἀγαπῶ καὶ τοῦ Φιλῶ, τοῦ "Ο λος καὶ τοῦ Πᾶς, τοῦ Ἀγαθὸς καὶ τοῦ Καλὸς, τὸν σχηματισμὸν τοῦ "Ο χι, Ναιχί, Ναισκε, "Οσκε, τοῦ Ἀμυὴ (ἀντὶ εἰ μὴ, ἀλλὰ) κλ. Τοιούτῳ τρόπῳ οἱ μαθηταὶ ὅμως μὲν τηροῦσιν εὐχερέστερον ἐν τῇ μηδιμῇ τὴν δρθῆν χρῆσιν τῆς ἑλληνικῆς, ὅμως δὲ ἀνακαλύπτουσι κατὰ μικρὸν τὰ γενέθλια τῆς καθωμιλημένης, τὰς ἀνωμάλιας, τοὺς χυδαιίσμους καὶ τὴν μέθοδον τῆς διορθώσεως αὐτῶν. Ἀκούοντες λ.. χ. τὴν ἐτυμολογίαν καὶ χρῆσιν τοῦ ἀμμ.ή, θάλασσανωνται ἀντὶ τούτου ἢ τοῦ Ισοδυνάμου ἀλλὰ χρώμενοι τῷ Ιταλικῷ τα. Ἡ παρ' ἀλλοτρίων δάγνεισις ἢ βέλτιον εἰπεῖν ψωμοζή τησις λέξεων καὶ φράσεων, ὡν γέμουσιν αἱ τῆς γλώσσης ἀποθῆκαι, παρέγει πρὸς τῇ ἀτιμίᾳ ὑπόληψιν παντελοῦς ἀπαιδευσίας ἢ καὶ ἡλιθιότητος· ταύτης δὲ ἑλλογωτέρα φαίνεται ἡ ὑπερηφανία, ἡ γεννωμένη ἐκ τῆς μεγαλοφροσύνης, ἥν ἐμπνέει ταῖς γενναλαῖς ψυχαῖς ἡ τῆς ίδιας πατρίδος καὶ γλώσσης ἀγάπη. Τι ὠφελεῖ τῶν ἀλλοτρίων γλωσσῶν ἡ εἴδησις, διπόταν ἐξ αὐτῶν λαμβάνῃ τις οὐχὶ τὸ δυνάμενον νὰ διορθώσῃ, ἀλλὰ τὸ διαστρέφον τὴν ίδιαν γλώσσαν καὶ φθεῖρον τὴν καλλονὴν αὐτῆς; Τῶν ἀλλοτρίων γλωσσῶν χρήζει ἡ ἡμετέρα καθωμιλημένη δλιγιστον, διότι παραστάτιν ἔχει τὴν ἀτακόν φωνὴν, πρόθυμον νὰ ἀναπληροῖ αὐτῇ πᾶν τὸ ἑλλεῖπον, ἀρκεῖ μόνον οἱ λαμβάνοντες νὰ λαμβάνωσιν αὐτὸ μετ' ἐπιστήμης καὶ ὄνευ σπαραγμοῦ. Ἀρχοῦσιν οἱ μιάναντες αὐτὴν τουρκισμοὶ· τίνος χάριν θὰ πολιορκήσωσι καὶ πυλέωσιν αὐτὴν οἱ γαλατισμοὶ, οἱ Ιταλισμοὶ, οἱ γερμανισμοὶ; Τελευταῖον, οὐχὶ δὲ καὶ ἐλάχιστον ἀγαθὸν παρέχει ἡ ἑλλογος θεματογραφία τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ζῆλον, δταν οἱ θεματογραφοῦντες λαμβάνωσι παραδείγματα ἵκανα γὰρ ἐμπνέωσι ταῖς ψυχαῖς ἐπιθυμίαν τοῦ ὠφελεῖν τὴν πατρίδα καὶ ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ, κατὰ τὸ σοφὸν λόγιον «ὅτι καλὸν φίλον ἔστιν» καὶ τὸ «εἴτε ὑπὸ τῆς Ἐλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θυμάζεσθαι, τὴν Ἐλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν». Μέγιστος τῆς πατρίδος εὐεργέτης ἀποδείκνυται δὲ διδάσκαλος, δ τὰς ἀπαλάς τῶν νέων ψυχὰς διὰ τοιούτων διαυγῶν ναυμάτων ποτίζων, ἀπαλλάσσων αὐτοὺς τῆς ἀηδίας καὶ τῶν ματαίων κόπων τῆς ἀμεθόδου παραδόσεως, εὐχερῆ δὲ καὶ τερπνὴν καθιστῶν αὐτοῖς τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης· τοιοῦτοι δὲ μαθηταὶ, ώς καλὰ ἀγάλματα ἐκ τῶν χειρῶν καλοῦ δημιουργοῦ ἐξεργόμενοι, θὰ ἀσχολῶνται οὐχὶ εἰς τὰς προμνημονευθείσας ματαιοπονίας, ἀληθεῖς προδρόμους τῆς μελλουσῆς τῶν γλωσσῶν καὶ τῶν ἐθνῶν.

διαστροφῆς, ἀλλ' εἰς μεταφράσεις ἐλληνικῶν καὶ ξένων βιβλίων, εἰς παρατηρήσεις ὡφελίμους πρὸς τὴν διάπλασιν τῆς κοινῆς γλώσσης, εἰς τὴν εὐμέθοδον παράδοσιν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς καὶ εἰς πάντα τὰ καλὰ τὰ δυνάμενα γὰρ ἀποπλύνωσι τὸν πολυγρόνιον ἥμπαν, δι' οὗ κατησβόλωσε τὸ εὐμορφώτατον τῆς Ἑλλαδὸς πρέσωπον ἡ βαρβαρότης. Καὶ ή ἀντίστροφος τῇ θεματογραφίᾳ ἐξήγειρε, διὰ τὴν ἀλογον συστάρευσιν πολλῶν κοινῶν λέξεων καθ' ἐκάστην λέξιν ἐλληνικὴν (φιλοσοφίαν, ἀγαποῦν, ἀσπάζονται, περιποιοῦνται, καὶ τῇ μένος οἱ ὄποιοι ἀπέκτησαν, ἐκέρδησαν, δυνατοῖσιν, ἔξουσίαιν, δύναμιν, κράτος, ἡγεμονίαν, βασιλείαν κλ.) ἀπέβαινε τοσούτον ἀηδῆς, ὅπερ πρεπωδέστερον θά προστηγορεύετο ψυχοκτονία ἡ φυγαγωγία. Τοσαύτη, δὲ τῶν λέξεων ἀσωτία καὶ ἀληθινὴ λογοδιάρρεια οὐ μόνον ἐδιδασκε τὴν φλυαρίαν, ἀλλὰ καὶ ἐκύλωε τοὺς μαθητὰς ἀπὸ τοῦ ἀκριβοῦ ἐκάστης λέξεως τὴν ἔννοιαν. Τῶν λέξεων ἡ συμφόρησις τότε μόνον κατὰ Κοραῆν εἶναι συγγνωτή, σταν ἡ καθημιλημένη ἀδυνατῆ γὰρ ἐξαγγεῖλη τὴν ἔννοιαν διὰ μιᾶς λέξεως. Ως ἐν τῇ κυρίως θεματογραφίᾳ ἡ ἐκ τῆς κοινῆς μετάφρασις ἐγίνετο πρὸς γυμνασίαν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς, οὗτοι ἐν τῇ ἐξηγήσει ἡ ἐκ τῆς ἀρχαίας μετάφρασις ὥφειλε γὰρ θῆναι θέμα καὶ γύμνασμα τῆς κοινῆς. Γέλωτος ἀξιοτάτης καθιστάμεθα ἀσχολούμενοι περὶ τὴν ζήτησιν τῆς παραγωγῆς, τῆς ἐτυμολογίας, τῆς γραφῆς καὶ συντάξεως τῶν ἐλληνικῶν λέξεων, ἀγνοοῦντες δὲ τὰς λέξεις, δι' ὃν καθ' ἐκάστην παριστάνομεν τὰς ἡμετέρας ἔννοιας, καὶ τὸν τρόπον τῆς τούτων συντάξεως. Ἐπῆλος δὲ ἡ ἐπογείδιστος ἀγνοία, διότι ἐν τοῖς συγκείοις ἡμελήθη μὲν ἡ ἀδιάλειπτος παραβολὴ καὶ παράθεσις τῶν δύο γλωσσῶν, ἐπεχείρησαν δὲ οἱ διδάσκαλοι γὰρ ἀποδείξωσι τοὺς μαθητὰς νέους Πλάτωνας καὶ Εὐνοφόρων, ἀφέντες τούτους γάρ γράφωσι τὴν κοινὴν γλώσσαν χειρότερον ὑπέροφρων καὶ ξυλοφόρων. Τὸ οὐσιαστικὸν γέλειον ἢ γέλοιον λ. γ. οὐδέποτε οὔτε διὰ τοῦ εἰ, οὔτε διὰ τοῦ οἱ, ἀλλὰ διὰ μόνου τοῦ ι, γέλοιο, θά γράφετο, ώς ὑποκοριστικὸν τοῦ διευτεροκλίτου ὁ γέλοις, τοῦ γέλοι, ἀντίγκαίρως παρετηρεῖτο, στι παρ' Ομήρῳ ἀπαντᾷ καὶ τὸ τριτόκλιτον δι γέλοις καὶ τὸ διευτερόκλιτον δι γέλοις. Ωσαύτως τὰ δύο ῥήματα, ἐξ ὃν τὸ μὲν ἐμφαίνει «ἀναπαύομαι ἐν τῇ κοίτῃ», τὸ δὲ «βλέπω», οὐδέποτε θά ἐξεφέροντο διὰ τοῦ κοιτάζω, ὃν ἐγκαίρως παρετηρεῖτο, στι τὸ δηλοῦν «βλέπω» ἔδει γάρ γράφηται κατάζω ως ἐκ τοῦ κυπτάζω, τοῦ ἐμφαίνοντος «σκυπτὸς θεωρῶ τι, διατρίβω περί τι». Διὰ τῆς αὐτῆς παραβολῆς θά ἡρμηγεύοντο καὶ ἀλλαὶ λέξεις, ὡς ἀδηλος ἡ

γένεσις, εἴτε διότι δὲν ἀπαντῶσι παρὰ τοῖς σωζομένοις ἀρχαίοις συγγραφεῦσι: καὶ λεξικοῖς, εἴτε διότι ἀπαντῶσιν ἐν μιᾷ μόνῃ διαιλέκτῳ. Ἀντὶ τοῦ συγήθους δὲ ἡ λ. χ. ἔχει ἡ κοινὴ τὸ βαρβαρόσχημον Φούκτα ἐκ τοῦ παρ' Ἡσυχίᾳ σωζομένου ἀττικοῦ Πύκτη, σχηματισθέντος δὲ κατὰ τὸ πτηνὸν φτενὸν καὶ φύσικη φούσκα.

Εἰς τὴν ἴστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης σύγχυσιν ἐπήνεγκαν μεγάλην δύο ἀλλαι τῶν Γραμματικῶν πλάναι, ὡν ἡ πρώτη εἶναι, κατὰ τὸν Κοραῆν, ἡ ὑπὸ τούτων πλασθεῖσα καὶ κληθεῖσα Κοινὴ πέμπτη διάλεκτος, πρόδηλος ἀντίφασις καὶ ἔνεχεν αὐτοῦ τοῦ δυόματος· διότι, ἀν Κοινὴ, πῶς εἶναι Διάλεκτος, ἂν δὲ Διάλεκτος, πῶς Κοινὴ; Ἐκ ταύτης δὲ τῆς πρώτης πλάνης περιέπεσον ἀμέσως εἰς ἑτέραν διδάξαντες «κοινὴ δὲ, ἢ πάντες χρώμεθα καὶ ἢ ἔχρησατο Πίνδαρος». Ἀλλὰ τίνες οἱ πάντες οὗτοι; ἀρά γε ὁ κοινὸς καὶ ἀπαίδευτος ὅχλος τῶν Ἑλλήνων; ἀλλὰ τίνος χρονικῆς περιόδου ὅχλος; Ἡσαν οἱ συγγραφεῖς καὶ ποιηταὶ πάντες παρὰ τοὺς Ἰωνας, Ἀττικοὺς, Αἰολεῖς καὶ Δωριεῖς συγγραφεῖς καὶ ποιητάς; ἀλλὰ τίνες οὗτοι οἱ συγγραφεῖς ἡ ποιηταὶ Ἑλληνες, οἵτινες δὲν ἔσχαν οὔτε Ἰωνες, οὔτε Ἀττικοί, οὔτε Αἰολεῖς, οὔτε Δωριεῖς; Ἡσαν οἱ συγγραφεῖς καὶ ποιηταὶ οἱ γράψαντες μετὰ τὴν παρακμὴν τῆς γλώσσης μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως; ἀλλ' οὗτοι ἔχρησαντο ἄλλος ἄλλη τῶν πάλαι διαιλέκτων, οἱ δὲ πλεῖστοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τῇ ἀττικῇ. Πάντων δὲ τῶν αἰνιγμάτων τούτων τὸ μάλιστα δυσδιάλυτον εἶναι ὅτι τῇ κοινῇ διαιλέκτῳ «ἢ πάντες χρώμεθα» ἔχρησατο καὶ Πίνδαρος. Τίς ἀρά εἶναι τῶν Γραμματικῶν δι Πίνδαρος οὗτος; δι Κοραῆς ἔνα μόνον Πίνδαρον γινώσκει, τὸν ἐπίσημόν λυρικὸν, ὃστις ἐν τοῖς Ἐπινικίοις καλεῖ αὐτὸς τὴν Ιδίαν γλώσσαν δτὲ μὲν δωρικὴν, δτὲ δὲ αἰολικὴν. Ἀλλὰ περὶ τῆς κοινῆς διέλαβεν δι Στέινθαλ ἐν τῷ προμνημονευθέντι πονήματι, μετὰ κριτικῆς δεινότητος ἀκριβώσας τοῦ δρου τούτου τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν.

Δευτέρα τῶν Γραμματικῶν πλάνη εἶναι κατὰ τὸν Κοραῆν δι μακαρονισμὸς, δι ὑπὸ τοῦ Κυντιλίανοῦ δυόματι Ἑλληνικῷ δυομασθεῖς Κοινὶσμός. Καλοῦσι δὲ οὕτω οἱ Ἰταλοὶ τὴν ἀτοπὸν καὶ γελοίαν σύμμιξιν τῆς λατινικῆς καὶ τῆς ιταλικῆς. Τοιοῦτος ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τῆς ἡμετέρας γλώσσης εἶναι δι Μιξοβαρβαρισμὸς καὶ ἡ σύγχρασις πασῶν αὐτῆς τῶν διαιλέκτων. Εὑρετὴν καὶ ἀρχηγὸν τοιούτου μακαρονισμοῦ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἀνεκάλυψαν οἱ καλοὶ Γραμματικοὶ τὸν θεῖον «Ομηρον ἀνακηρύξαντες Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν σύγχλωσιν μακαρονικὴν

πασῶν τῶν ἑλληνικῶν διαλέκτων! "Αν μικρὸν ἐσκέπτοντο περὶ τῆς γλώσσης, ήν ἐλάχουν αὐτοὶ, ρᾷδίως θὰ εὕρισκον διὰ τί τὸ αὐτὸ δῆμα, τὸ αὐτὸ δημοτικό εἶχει πολλάκις δύο διαφόρους συζυγίας ή κλίσεις, δύο σχηματισμοὺς ή καταλήξεις. Οὐδεμία γλώσσα φαίνεται ἀπηλλαγμένη τοιούτων ἀνωμαλιῶν ή ποικιλίαν, δλιγωτέρων ή πλειοτέρων καθ' ὅσον προσεγγίζει εἰς τὴν ἀκμὴν ή ἀφίσταται αὐτῆς. "Ησαν δὲ ἐπὶ 'Ομήρου αἱ ποικιλίαι πλειότεραι διὰ ἄλλους τε λόγους καὶ διὰ τὴν φύσιν αὐτῆς τῆς ποιήσεως καὶ διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ δυθμοῦ ή τοῦ μέτρου καὶ διὰ τὴν εἰκονικὴν τῶν λεγομένων παράστασιν. Παρὰ τοῖς ἑλλησι ποιηταῖς τῶν τριῶν τελευταίων ἔκατοντα ετηρίδων ἀπαντῶσιν ἀνωμαλίαι καὶ σώζονται ἕως τῆς σήμερον ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν, ἄχρις οὖς τὰς μὲν καταργήσῃ, τὰς δὲ κυρώσῃ ή μέλλουσα τῆς γλώσσης τελείωσις. 'Αλλ' οὐδεὶς διέχειριστο, δτι ἔγραψαν ἐν διαφόροις διαλέκτοις· ή ποιητικὴ αὐτῶν γλώσσα εἶναι καὶ ἀτελῆς καὶ βάρβαρος, ἀλλ' οὐχὶ μακαρονική. Εὐχῆς ἔργον οὐδὲ τοῦ δπωςδήποτε δν καὶ παρ' ἡμῖν ἐφιλοπονεῖτο μικρόν τι μακαρονικὸν ποιημάτιον σχετικὸν, δπως θεραπεύσῃ τὴν ἀμετρογ χρῆσιν τῶν ἑλληνισμῶν καὶ τὴν ἀνευ κρίσεως σύμμετον τούτων καὶ τῶν χυδα-ισμῶν. Τοιούτο ποιημάτιον καὶ τὴν γλώσσαν θὰ διώρθου καὶ πλείους ἄλλας θὰ διεσκέδαξε γραμματικὰς ἀλογίας.

Κρίνων δ Κοραῆς τὰς ἐν τοῖς τότε σχολείοις χρησίμους συλλογὰς τῶν συγγραφέων, παρέχει τοῖς διδασκάλοις λαμπρὰς ὑποθήκας περὶ τε τῆς ἑκλογῆς καὶ τῆς παραδόσεως τούτων καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης συλλο-γῆς ἀναγνωσμάτων μετ' εὐαρίθμων σημειώσεων χάριν τῶν σπουδαζόντων περὶ τὴν ἑλληνικὴν νέων. Τὰς πολυαρθριμούς τοῦ ἔθνους πληγάς οὐκανή εἶναι νὰ θεραπεύσῃ μόνη ή ἑλληνικὴ παιδεία, ἐὰν μεταδοθῇ κατὰ μέ-θοδον φιλοσοφικὴν ήτοι πάντη διάφορον τῆς τέως ἐν τοῖς φροντι-στηρίοις ἐπικρατησάσης. Τῶν μὲν βαναύσων τεχνῶν οἱ διδάσκαλοι πα-ραδίδουσι τοὺς οικόπεδους τῆς τέχνης καὶ οὐδὲν πλέον· τούγαντίον δὲ οἱ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας φιλόσοφοι καὶ φιλάνθρωποι διδάσκαλοι ἔρμηνεύ-ουσι τοὺς συγγραφεῖς δπως οἱ νέοι ἐντεῦθεν ἀπανθίζωσιν σύχι ρημάτια καὶ λεξείδια, τῦφον μόνον καὶ ἀλαζονεῖαν συνεπαγόμενα, ἀλλὰ χρηστό-τητα ήθων καὶ νοῦν μέλλοντα νὰ καθοδηγήσῃ αὐτοὺς ἐν πάσῃ πράξει καὶ περιπτώσει τοῦ βίου. Πορίζει δὲ τὸν γεῦν τούτον οὐχὶ ή πολλὴ καὶ ἀμέθοδος ἀνάγνωσις, ἀλλ' ή εὔμέθοδος χρηστομάθεια, κατὰ τὴν χρυσῆν γνώμην «ό χρήσιμ' εἰδὼς, οὐχ ὁ πόλλας εἰδὼς, σοφός». 'Αλλ' ὡς τότε παρεδίδοντο οἱ συγγραφεῖς, οὐδενὶ τρόπῳ ἥδυναντο νὰ ἀποθεῖται τοὺς

μαθητὰς χρηστοήθεις. Πρῶτον μάθημα ἡσαν αἱ τοῦ Χρυσολωρᾶ μοιόστιχοι γνῶμαι, ἀκριτος συλλογὴ γνωμῶν ὡφελίμων μεμιγμένων πρὸς ἄλλας ή ἀνοήτους ή βλαβερὰς ή παρασκευαστικὰς εἰς κακίαν· τὸ δὴ ἀτοπώτατον, ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἦσαν συμπεφορημέναι γνῶμαι ἀντιφάσουσαι, ἐμποιοῦσαι τοῖς γέοις δόξας καὶ κρίσεις, ἃς δὲν συμφέρει νὰ ἔχωσι γενόμενοι ἀνδρες. Τὸ Εἰς γάμον κεφαλαίον λ. χ. ἐμπνέει φίλος καὶ ἀποστροφὴν πρὸς τὸν γάμον, καθάπερ τὸ Εἰς γυναικαὶ κεφαλαίον παριστάνει τὰς γυναικας ὡς θηρία παντάπασιν ἀνεπίδευτα παιδείας καὶ ἀρετῆς. Τὸ Εἰς παιδείαν κεφαλαίον μετὰ τὴν ὁρθὴν γνῶμην «ἄπαντας ή παιδευσις ἡμέρους ποιεῖ» ἔχει ἐτέραν γνῶμην ὅλεθρίαν καὶ ἀντίθετον πρός τε τὴν ἡμερότητα τῶν πάλαι· Ἐλλήνων καὶ τὰς φιλανθρώπους ἀρχὰς τῆς νῦν παιδαγωγικῆς τέχνης «ὅ μὴ διχεῖς ἀνθρωπος οὐ παιδεύεται». Ἡ νέα χρηστομάθεια, ἦς ἔχει χρείαν τὸ ἔθιος, πρέπει νὰ συγδυάζῃ φιλοσοφικῶς, ἥτοι μετὰ νοῦ καὶ κρίσεως, τὸ τερπνὸν καὶ τὸ ἥδιν, νὰ ἀπεργάζηται τὸν ἀναγινώσκοντα σοφὸν καὶ ἡμερον, ἐμπνέουσα τῇ ψυχῇ αὐτοῦ καὶ τὰ μεγάλα τῆς ἐλευθερίας φρονήματα καὶ τὰς χάριτας καὶ κομψείας τῆς προγονικῆς αὐτοῦ γλώσσης· συνελόντι δ' εἰπεῖν, πρέπει νὰ ἔναι: ἀληθὲς ταμεῖον φρονήσεως, ἐπιτήδειον μὲν εἰς τῶν πρωτοπείρων τὴν παιδείαν, τοιοῦτον δὲ, οἷον καὶ οἱ προκεχωρηκότες μαθηταὶ καὶ δὴ καὶ οἱ ἀποφοιτήσαντες νὰ ἀναγινώσκωσιν ἐν τῷ λοιπῷ βίῳ πρὸς ἀναψυχὴν καὶ παρηγορίαν. Ἄδυνατῶν δὲ Κοραῆς νὰ ἀσχοληθῇ αὐτὸς περὶ τὸ ὡφελιμώτατον ἔργον, δεικνύει ἐν ὑποτυπώσει πῶς θὰ ηὔχετο νὰ κατορθωθῇ τοῦτο. Οὕτε ἡ συλλογὴ αὐτὴ πρέπει νὰ ἔναι μαχρὰ, οὕτε αἱ γραμματικαὶ σημειώσεις, αἱ ἀναγκαῖαι· κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας· καλὸν δὲ θὰ ἔτο, ἀν εἰς τὸν ἐλληνικὸν πίνακα κατεχωρίζοντο αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν ἐλληνικήν, εἰς δὲ τὸν κοινὸν αἱ εἰς τὴν κοινήν· διττῶν δὲ πινάκων ὑπάρχει γρεία, διέτι: ἀπὸ τοῦδε καὶ διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ δέον νὰ διατρίβωσι περὶ τὴν παραβολικήν ἐξέτασιν τῶν δύο γλωσσῶν. Μωρὸς μὲν δὲ φανταζόμενος, δτὶ ἐντελῶς ἐπίσταται τὴν ἐλληνικήν ἀγνοῶν μίαν τῶν τεσσάρων αὐτῆς παλαιῶν διαλέκτων· μωρότερος δὲ ὁ ἐν τῇ σπουδῇ τῆς ἀρχαίας οὐδεμίᾳ ἀπεκδεχόμενος βοήθειαν ἐκ τῆς μητρικῆς αὐτοῦ κοινῆς γλώσσης, ἥτις ἀποβαίνει τοσούτῳ μᾶλλον ἀξιόλογος τῶν πάλαι διαλέκτων, διότι ἐν ἐκείναις μὲν διλγίστα σώζονται συγγράμματα, ταύτην δὲ λαλεῖ ζῶν δλόχληρον ἔθιος. Αἱ ὑποκάτω τοῦ κειμένου σημειώσεις πρέπει νὰ ἔναι: ἀληθεῖς τοῦ κειμένου ἐξηγήσεις, διαλευκαίνουσαι τὰς δυσχερεῖς τῶν

συντάξεων καὶ ἀναλύουσαι αὐτὰς φυσικώτερον εἰς τὰς ἀπλουστέρας, νὰ ἔρμηνεύωσι τῶν κυρίων διγμάτων τὴν χρονολογίαν ή τὴν μυθολογίαν ή τὴν ἴστορίαν, νὰ περιέχωσι δὲ καὶ τὴν ἐπίκρισιν οὐ μόνον τοῦ τρόπου, καθ' ὃν δ συγγραφεὺς ἢ ποιητὴς ἐκφράζει τὰ νοήματα τῆς Ἰδίας ψυχῆς, ἀλλ', ὅπερ ἀναγκαιότατον, καὶ αὐτῶν τῶν νοημάτων, ἵτοι τοῦ τρόπου καθ' ὃν αὐτὸς κρίνει τὰ πράγματα. "Ανευ τούτων καὶ τῶν παραπλησίων παρατηρήσεων καὶ σημειώσεων ἡ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης μάθησις ἐλέγχεται ματαίᾳ λέξεων ἀπαγγελίᾳ, ἀηδής τῇ ἀκοῇ, δυσφύλακτος δὲ ἐν τῇ μνήμῃ· μετὰ πολλοὺς δὲ κόπους καὶ ἴδρωτας, ἀντὶ γραμματικῶν, γίνονται καὶ δικτελοῦσιν οἱ νέοι γελοῖοι γραμμάτισται, μεστὴν μὲν ἔχοντες τὴν κεφαλὴν διγμάτων, ρημάτων καὶ παντοειδῶν λεξειδίων, πτωχὴν δὲ πραγμάτων καὶ τῆς τούτων κρίσεως.

Ο Κορακῆς, καίπερ πολλὰ ἕχρι τοῦδε συμβουλεύσας περὶ τῆς Γραμματικῆς καὶ περὶ τῆς παραδόσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὑπολαμβάνει ταῦτα ἀνεπαρκῆ μὲν καὶ ἐλλιπέστατα καθ' ἑαυτὰ, ἵκανα δ' δπιωςδήποτε νὰ παράσχωσιν νῦν φιλοσόφῳ τινὶ διδασκάλῳ δπως ἀναπληρώσῃ τὰ ἐλλείποντα. "Εχει δι' ἐλπίδος, δτι, ὡς ἔτερος Ἡρακλῆς, θὰ εὑρεθῇ τις μέλλων νὰ καθάρῃ τῆς παραδόσεως τὴν μέθοδον ἀπὸ τῆς κόπρου, ἥς ἡ δυσωδία ἀπείργει τῆς Ἑλληνικῆς πατείας ἐκείνους μάλιστα τῶν νέων, δσοι, εὐφυέστεροι τῶν ἄλλων ὄντες, ἥδύγαντο γὰρ γίνωσι τῇ κοινῇ πατρίδι καὶ τιμῆς καὶ ὠφελείας μείζονος αἵτιοι. "Εχει δι' ἐλπίδος, δτι, ἀντὶ τῆς φαύλης μεθόδου θὰ ἀντικατασταθῇ μέθοδος ἐπιτηδειοτέρα νὰ πολλαπλασιάσῃ τοὺς λογίους ἀνδρας τοῦ ἔθνους, ὡν ἀνευ τῶν ἀδυγάτων εἶναι γὰρ δοξασθῇ ποτε τὸ ἔθνος. 'Αλλ' ὁ ἀναλαμβάνων τὴν σύνταξιν τῆς Γραμματικῆς καὶ τῆς Χρηστομαθείας, παρὰ πᾶσαν ἐπιμέλειαν καὶ προσοχὴν, δὲν θὰ δυγηθῇ νὰ παραγάγῃ ἐφ' ἀπαξ ἔργον ἀπηρτισμένον καὶ τέλειον· ἀρκεῖ νὰ καταστῇ πρωταίτιος τοῦ καλοῦ, ἄλλοις δὲ νὰ καταλίπῃ τὴν δόξαν τῆς τελειώσεως. 'Αρκεῖ ἡ γραμματικὴ τούτου καὶ ἡ μέθοδος νὰ ἐξαλείψῃ τὰς προτέρας γραμματικὰς καὶ μεθόδους, ὑποδειχνύουσα τὴν συντομωτάτην δόσον, τὴν φέρουσαν εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ γγῶσιν· τοιαύτη δὲ βεβαίως θὰ ἦγαι, ἐχὼν χειραγωγήσῃ τὸν κάλλαμον αὐτοῦ ἡ φιλοσοφία. Οὐδὲ τῶν σοφῶν Εὐρωπαίων αἱ γραμματικαὶ προέβησαν εἰσέτι εἰς τὴν ἀκρότητα. Τὸ γένος γρῆζει βοηθείας ταχιστης. Τοῦ γυμνοῦ πρώτη χρεία εἶναι γὰρ καλύψη ἐκ τῶν ἐνόντων τὴν ἑαυτοῦ γυμνότητα· τὰ δὲ πολυτελῆ τῆς Ἰνδικῆς ὑφάσματα ἀρμόζουσι τοῖς ἔχουσι πλείονας ἴματισμούς.

Πολλαχοῦ μὲν τῶν Αὐτοσχεδίων Στοχασμῶν, πολλαχοῦ δὲ καὶ τῶν σημειώσεων εἰς τοὺς ἔλληνας συγγραφεῖς, δι «κατὰ τὸν φιλοσοφικὸν αἰῶνα» γεννηθεὶς Κοραῆς ποιεῖται μνεῖαν τῆς Φιλοσοφίας, πρὸς ἣν τοιαύτην ἐκάστοτε περιάπτει σπουδαιότητα, ὡςτε δὲν ἀποκάμνει κηρύττων, δτι χωρὶς Φιλοσοφίας οὔτε τῆς ἔλληνικῆς παιδείας καὶ γλώσσης η ἀναμόρφωσις εἶναι ἐφικτή, οὔτε τοῦ ἔλληνικοῦ ἔθνους η ἡθικὴ ἀναγέννησις. Τί ἄρα γε νοεῖ **Φιλοσοφία** ὑπὸ τὸν δρον τοῦτον; Ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ τὸ ὄνομα **Φιλοσοφία** ἔσχε τοσαύτας σχεδὸν εἰπεῖν ἐκδοχᾶς, δσα ἀνεφάνησαν φιλοσοφικὰ συστήματα. Τὸ δῆμα **Φιλοσοφεῖν** ἀπαντᾷ πρῶτον παρ Ἡροδότῳ, ἔνθα δὲ Σόλων μνημονεύεται ἀποδημήσας εἰς χώρας ἀφεστέωσας πρὸς αἴξησιν τῶν γνώσεων αὐτοῦ «φιλοσοφέων» γῆν πολλὴν θεωρίης εἶνεκεν ἐπελήλυθας». Παρὰ δὲ τῷ Θουκυδίδῃ ἐξαίρει δὲ Περικλῆς τὸ «φιλοσοφεῖν» τῶν Ἀθηναίων, ἥτοι τὴν σπουδὴν αὐτῶν περὶ τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν. Κατὰ ταῦτα η Φιλοσοφία ἐδήλου τὸ πρῶτον πᾶσαν τῆς ψυχῆς παίδευσιν καὶ πᾶσαν περὶ τὴν παιδείαν σπουδὴν· ἐπὶ δὲ τῶν Σοφιστῶν ἔλαβε στενοτέραν τινὰ ἔννοιαν, ἐξ οὗ χρέους μάλιστα, ἐζητήθη εὐρυτέρα γνῶσις δι' ἴδιαιτέρας τινὸς ἐντέχνου διδασκαλίας. Κατὰ τὸν Πλάτωνα ἰσοδύναμος ὑπάρχει η μὲν Σοφία τῇ Ἐπιστήμῃ, η δὲ Φιλοσοφία τῇ Κτήσει τῆς Ἐπιστήμης· δὲ αὐτὸς Πλάτων ὅτε μὲν ἀπονέμει τὸ τῆς φιλοσοφίας ὄνομα καὶ εἰς τὰ μαθηματικὰ, ὅτε δὲ ἐν στενοτέρᾳ ἔννοιᾳ αὐτὸν ἐκλαμβάνων διδάσκει, δτι φιλόσοφος μὲν καλεῖται δὲ θεωρίᾳ τε καὶ πράξει ἐχυτὸν πρὸς τὸ ὄντως ἦτοι τὴν ἀληθῆ οὐσίαν, οὐχὶ δὲ πρὸς τὴν δόκησιν ἥτοι ἐπίφασιν τῶν πραγμάτων ρύθμιζων. Τὸν κύκλον τῆς Φιλοσοφίας ἐστένωσεν οὐ μόνον δὲ 'Αριστοτέλης ἀποκλείσας τὴν πρακτικὴν ἐνέργειαν καὶ διδάξας δτι η φιλοσοφία εἶναι «ἡ τοῦ Φιλοσόφου ἐπιστήμη», ἥτοι η Μεταφυσική, («ἡ μετὰ τὰ φυσικὰ πραγματεία») ἀλλ' ἔτι μᾶλλον αἱ ἀκμάσσασαι μετὰ τὸν 'Αριστοτέλην σχολαί, η ἀποκλείσασαι τὴν θεωρίαν καὶ μονομερῶς ὁρίσαμεναι αὐτὴν ἀσκησιν σοφίας, μέσον εὐδαιμονίας, σοφίαν βίου, η μικρὸν αὐτὴν διαστέλλασαι τῶν πρακτικῶν ἐπιστημῶν καὶ συνταυτίσασαι τῇ αὐθόλου μαθήσει. Τελευταῖον πᾶσαν ἔννοιαν ἴδιαιτέραν ἀπέβαλεν η φιλοσοφία ἀφ' οὗ συγανεφύρθη η Ἐπιστήμη τῇ Μυθολογίᾳ καὶ τῇ θεολογικῇ Ποιήσει· οἱ μὲν Νέοι Πλατωνικοὶ δηλονότι ἀνεκήρυξαν Λίγον μὲν καὶ Ὁρφέα ὑπάτους τῶν φιλοσόφων, τοὺς χαλδαῖκους χρήσματας μνημεῖα ὑπερτάτης σοφίας, τὴν ἀσκησιν δὲ καὶ θεουργικὴν δεισιδαιμονίαν τῆς σχολῆς αὐτῶν ἀληθῆ φιλοσοφίαν· οἱ δὲ χριστιανοὶ θεολόγοι ἀπεκάλεσαν

τῶν μοναχῶν τὰς αἱρέσεις χριστιανικὴν φιλοσοφίαν, ἀπένειμαν δὲ βοσκοῖς τὸ ὄνομα ἔκεινο, δι' οὗ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης ἐδήλωσαν τὴν ὑψίστην ἐνέργειαν τῆς διασκεπτομένης διανοίας Τοὺς πλείστους τῶν ἀρχαίων τούτων δρισμῶν ὁ Κοραῆς οὐδαμῶς ἔλαβε πρὸ δόθαλμῷ· ὡσαύτως δὲ λίγον ἐφρόντισε καὶ περὶ τῶν νεωτέρων δρισμῶν, καθ' οὓς ἡ Φιλοσοφία εἶναι «Ἐπιστήμη τοῦ Εἴναι καὶ τοῦ Εἰδέναι», «Ἐπιστήμη τῶν πρώτων ἴδεων καὶ ἀρχῶν», «Ἐπιστήμη τοῦ ἀπολύτου ἐν τῷ εἴδει τῆς διαλεκτικῆς ἀναπτυξέως ἥτοι ἐπιστήμη τοῦ ἔχυτὸν νοοῦντος καὶ ἀκταλαμβάνοντος λόγου». Φιλοσοφίαν καλεῖ ὁ Κοραῆς τὴν ἐπιστήμην τὸν ἀναπτύσσουσαν καὶ μορφοῦσαν τελείως τόντε νοῦν καὶ τὸ θόος τῶν αὐτῶν πρώτων, προσεγγίζει δ' ὅπωσδε τοῖς Στωϊκοῖς καὶ ιδίως τῷ Σενέκᾳ ἀποφαίνοντι «τὴν φιλοσοφίαν μελέτην τῆς ἀρετῆς»· ἀλλ' ἀκριβέστερον εἰπεῖν, προσεγγίζει μᾶλλον, ἔστω καὶ ἀγεπαισθήτως, εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Πλουτάρχου, ὅστις τὴν φιλοσοφίαν ὡδέ πως συγχεφαλαιοῖ ἐν τῷ περὶ Παλιδῶν Ἀγωγῆς. «Διὸ δεῖ τῆς ἀλληλῆς παιδείας ὕπερ κεφαλαιού ποιεῖν τὴν φιλοσοφίαν· περὶ μὲν γάρ τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν διττὰς εὔρον ἐπιστήμας οἱ ἀνθρώποι, τὴν ἵκτρικὴν καὶ τὴν γυμναστικὴν, ὡν ἡ μὲν τὴν ὑγείειαν, ἡ δὲ τὴν εὐεξίαν ἐντίθησι· τῶν δὲ τῆς ψυχῆς ἀρρώστημάτων καὶ παθῶν ἡ φιλοσοφία μόνη φάρμακόν ἔστι· διὰ γάρ ταύτην ἔστι καὶ μετὰ ταύτης γνῶναι τί τὸ κακὸν, τί τὸ αἰσχρὸν, τί τὸ δίκαιον, τί τὸ ἀδίκον, τί τὸ συλληθεῖται αἴρετον, τί τὸ φευκτόν· πῶς θεοῖς, πῶς γονεῦσι, πῶς πρεσβυτέροις, πῶς νόμοις, πῶς ἀλλοτρίοις, πῶς ἀρχουσι, πῶς φίλοις, πῶς γυναιξὶ, πῶς τέκνοις, πῶς οἰκέταις χρηστέον ἔστι··· τὸ δὲ μέγιστον, μήτ' ἐν ταῖς εὐπραγίαις περιχαρεῖς, μήτ' ἐν ταῖς συμφοραῖς περιλύπων ὑπάρχειν, μήτ' ἐν ταῖς ἡδοναῖς ἐκλύτους εἶναι, μήτ' ἐν ταῖς δργαῖς ἐκπαθεῖς καὶ θηριώδεις, ἀπερ ἐγὼ πάντων τῶν ἐκ φιλοσοφίας ἀγαθῶν πρεσβύτατα κρίνω».

Ο Κοραῆς, δσάκις μνημονεύει αὐτοῦ τῆς φιλοσοφίας τοῦ ὄνδρατος, ἀγαφωνεῖ μετὰ τοῦ Πλάτωνος, «ὅπότε γάρ τοι τὸ φιλοσοφεῖν αἰσχρὸν ἡγησαίμην εἶναι, οὐδὲ ἀνθρώπου νομίσαιμι ἐμαυτὸν εἶναι, οὐδὲ ἄλλον τὸν οὕτω διακείμενον». Πολλαχοῦ καὶ διὰ μακροτέρων ἀναπτύσσει ὅτι γωρίς φιλοσοφίας εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἀγθρωπὸς ὁ ἀνθρώπος· οἱ τῆς φιλοσοφίας ἐχθροὶ εἶναι ἀνθρώποι ἀγνα καὶ μιτάνθρωποι, διότι «ἀπείργουσι πολλῶν μὲν ἄλλων συγκυτιῶν καὶ ὀφελίμων, ὅτεν δὲ μάλιστα ἀνὴρ γίγνοιτο καὶ φρονιμώτατος εἶη· τοῦτο δὲ θεία φιλοσοφία τυγχάνει ὅν». "Αγεν φιλοσοφίας οὔτε φιλανθρωπίας ὑπάρχει δυνατή, οὔτε ἔλεος·